
Kyrkomötet
Motion 2021:71
av Hans-Olof Andrén m.fl.

Reformerade indirekta val

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär reformerade indirekta val av kyrkomöte och stiftsfullmäktige, varvid särskilt effekterna på proportionalitet och ekonomi ska belysas.

Motivering

I kyrkostyrelsens skrivelse 2021:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden framläggs promemorian *Direkta eller indirekta val – en konsekvensanalys* som gjorts på uppdrag av 2017 års kyrkomöte. Analysen konstaterar att såväl direkta val som indirekta val är att betrakta som demokratiska val och låter sig förenas med det som i bekännelse och kyrkoordning framställs som Svenska kyrkans syn på sig själv.

Direkta val är vanliga vid val av samhällets regionala och nationella beslutande församlingar, såväl i Sverige som utomlands. Däremot är val i allmänhet indirekta i civilsamhällets organisationer såsom allmännyttiga organisationer, trossamfund, fackliga organisationer och politiska partier. Här väljer ofta lokalavdelningar representanter till regionala församlingar, som i sin tur väljer ledamöter i ett nationellt fullmäktige/kyrkomöte/landsmöte/partikongress. Det är alltså i första hand lokalavdelningen, inte den enskilda medlemmen, som representeras i de beslutande församlingarna på regional och nationell nivå. Indirekta val fanns i Svenska kyrkan fram till år 2000. Stiftsfullmäktige och kyrkomöte valdes då av församlingar respektive pastorat genom elektor. Indirekta val till motsvarigheten till vårt stiftsfullmäktige och kyrkomöte (t.ex. stiftssynod och generalsynod) är regel i nästan alla kyrkosamfund i världen, säkerligen för att denna ordning bäst motsvarar samfundens syn på relationen mellan församling, stift och nationell nivå (kyrkoprovin).

Vi menar att i en episkopal kyrka relaterar stiftsfullmäktige och kyrkomöte i första hand till församlingarna och därför också bör väljas av lokal nivå (pastorat och självständiga församlingar). Att församlingarna väljer stiftsfullmäktige bidrar också till stiftsammanhållningen och markerar församlingens centrala betydelse i kyrkan. På samma sätt markerar församlingens val av kyrkomöte att nationell nivå inte har ett självständigt mandat utan är till för församlingarnas gemensamma angelägenheter, såsom kyrkans böcker och regelsystem, ekonomisk utjämning och administrativ samverkan, kyrkliga utbildningar, företräderskap samt gemensam internationell diakoni och mission och utlandskyrka. Idag finns en kritik mot upplevda centraliseringssträvanden hos nationell nivå. Ett indirekt val markerar att nationell nivå inte har ett

självständigt mandat från kyrkomedlemmarna utan får sitt mandat från församlingarna, och bidrar på så sätt också till sammanhållningen inom kyrkan.

Förutom att bättre spegla vår kyrkosyn finns det flera fördelar med ett indirekt val till stiftsfullmäktige och kyrkomöte. I dagens situation kan den ekonomiska aspekten inte förbigås. Kostnaden för kyrkans demokratiska organisation kan inte gärna vara opåverkad när kyrkan på alla nivåer i övrigt har besparingskrav. I längden är det omöjligt att inför väljarna försvara mycket höga kostnader för ett valsysteem som inte är nödvändigt, utan tvärtom mycket ovanligt ur både nationell och internationell synvinkel.

Med bara en tredjedel så många valsedlar och valkuvert att trycka och röster att räkna blir det en betydande besparing i kostnader och arbetstid både lokalt och hos stiftet. En annan fördel är att möjligheten bortfaller för nya grupper utan kyrklig förankring att utnyttja kyrkovalet för sina egna syften. Dagens direkta val utan spärr, med utjämningsmandat och med relativt lågt valdeltagande gör ju ett sådant deltagande ganska enkelt. Ett indirekt val gör det mycket svårare för nomineringsgrupper som inte är verksamma på lokal nivå att bli representerade på högre nivåer.

Det tidigare systemet för indirekta val i Svenska kyrkan behöver dock reformeras. Elektorsvalet gynnade små landsbygdsförsamlingar och pastorat på stadsförsamlingarnas bekostnad, och gjorde det också svårt för små nomineringsgrupper att bli representerade. Ett intressant alternativ, som konsekvensanalysen också nämner, är att låta hela kyrkofullmäktige (i pastorat och självständiga församlingar) välja stiftsfullmäktige och kyrkomöte. Detta ger en mycket god proportionalitet mot det totala röstetalet för en nomineringsgrupp i stiftet eller riket, även de mindre grupperna, genom att varje röst viktas med ett viktningstal (kvoten mellan antalet röstberättigade och antalet fullmäktigeledamöter i pastoratet/församlingen). Systemet med utjämningsmandat kan också bibehållas.

Vi menar därför att det nu är dags att utreda hur ett modernt indirekt val av stiftsfullmäktige och kyrkomöte ska kunna se ut. Effekterna på proportionalitet (jämfört med valresultatet i kyrkofullmäktigevalet) bör utredas och nödvändig reglering i kyrkoordningen föreslås. De ekonomiska konsekvenserna bör också undersökas. Kyrkostyrelsen bör få i uppdrag att genomföra en sådan utredning. Först när ett konkret förslag finns utarbetat kan kyrkomötet ta ställning till om en övergång till reformerade indirekta val ska göras.

Göteborg den 3 augusti 2021

Hans-Olof Andrén (POSK)

Marie Wojidkow (POSK)

Bengt Kjellgren (BA)

Suzanne Fredborg (BA)

Leif Nordlander (FK)

Berth Löndahl (FK)

Åsa Nyström, biskop

Eva Nordung Byström, biskop

Åke Bonnier, biskop